

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Csilléry Alexandra ügyvéd (**felperes jogi képviselőjének címe**) által képviselt **felperes neve (felperes címe)** felperesnek,
a Dr. Donajó Ügyvédi Iroda (**alperes jogi képviselőjének címe**) által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen, szerződés érvénytelenségének megállapítása és járulékai iránt indított perében,
a Fővárosi Bíróság 2007. március 13. napján kelt, 8.G.40.766/2005/36. számú ítélete ellen, a felperes által előterjesztett fellebbezés folytán - a 2007. október 5. napján megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 900.000 (Kilencszázezer) forint fellebbezési eljárási illetéket, továbbá tizenöt nap alatt az alperesnek 300.000 (Háromszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Ezen ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította; kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az államnak 750.000 forint eljárási illetéket, az alperesnek pedig 15 nap alatt 1.200.000 forint ügyvédi munkadíjat.

Az ítélet indokolása szerint a felek 2000. június 6-án 44 db gépjármű adásvételére kötöttek szerződéseket azonos feltételekkel. Az adásvételi szerződések 2. pontjában a felperes tájékoztatta az alperest, hogy a gépjárműveket az I Rt. bérelte;

a felperes a bérleti szerződést felmondta, az I Rt. azonban a gépjárművek visszaszolgáltatására vonatkozó kötelezettségének nem tett eleget, a gépjárművek birtokbavétele folyamatban van. Az adásvételi szerződések 3. pontja szerint a felperes kötelezettséget vállalt a gépjárművek 30 napon belüli birtokba adására; a 4. pontban a felek meghatározták a vételárat és a foglaló összegét. A szerződések 5. és 6. pontja szerint az alperes a foglaló nyújtására a szerződések aláírásával egyidejűleg, a vételár fennmaradó részének a fizetésére 60 napon belül vállalt kötelezettséget azzal, hogy a gépjárművek 30 napon belül a birtokába kerülnek; amennyiben azok birtokba adása 30 nappal később történik és az alperes a szerződésektől nem áll el, a fizetési határidő a késedelmes átadás arányában eltolódik. Az adásvételi szerződések 6. pontja alapján az alperes jogosult a szerződéstől elállni, amennyiben a gépjárművek átadására 30 napon belül nem kerül sor vagy az átadásig a gépjárművek kárt szenvednek; ebben az esetben a felperes a foglalót visszafizeti.

Az alperes a 2000. június 6-án létrejött adásvételi szerződések napján 27.800.000 forint foglalót fizetett a felperesnek.

Ezt követően, a felek 2000. július 18-án megállapodást kötöttek, melynek 5. pontjában az alperes sérelmezte, hogy a gépjárművek még mindig nincsenek a birtokában, azokat nem tudja bérbe adni, értékesíteni, a gépjárművek állapota, állaga folyamatosan romlik, emiatt jelentős anyagi kár éri. A megállapodás 6. pontjában rögzítették, hogy a felperes az adásvételi szerződésekben vállalt 30 napos átadási határidőt nem teljesítette, ezért az alperes a szerződés szerint kifizetett 27.800.000 forint foglalóra, ennek a kétszeresére, vagy használati díjra és a késedelmes kiszolgáltatása miatt kötbér fizetésére tart igényt. A felperes felhívta az alperes figyelmét a megállapodás 7. pontjára, mely szerint elállás esetén is csak a foglaló összegét követelheti vissza, melyet azonban nem áll módjában visszafizetni. Erre tekintettel a megállapodás 8. pontjában a felek rögzítették, hogy mivel a gépjárművek átadásának időpontja bizonytalan, a felperes és az I Rt. közötti bérleti szerződések alapulvételével 2000. június 6. és 2000. augusztus 31. közötti időtartamra, illetve a gépjárművek átadásának időpontjáig a felperes használati díjat, valamint a gépjárművek késedelmes visszaszolgáltatása következtében kötbért fizet az alperes részére. A megállapodás 9. pontja szerint a felperes azzal a kikötéssel vállalta használati díj és kötbér fizetését, amennyiben az alperes 2000. augusztus 20-ig 36.600.000 forint vételár részletet megfizet, és a szerződéseket továbbra is érvényben tartja.

A felek, hivatkozva a 2000. július 18-án kötött megállapodásra 2000. augusztus 18-án újabb megállapodást kötöttek, melynek értelmében az alperes a 2000. június 6-án megvásárolt gépjárművek vételár részletként 36.600.000 forintot fizet a felperes részére. A megállapodás 2. pontjában a felek kijelentették, hogy az eladott és birtokba még nem került gépjárművek után a kötbér 6.907.165 forint, a használati díj 16.862.124 forint, melyet a felperes megfizet az alperes részére. A megállapodás 3. pontjában a felperes kötelezettséget vállalt arra, hogy amint az I Rt.-től az érintett gépjárműveket átveszi, azokat haladéktalanul az alperes birtokába adja. Aznap, 2000. augusztus 18-án az alperes 36.600.000 forint vételárat megfizetett a felperes részére; ugyanazon a napon a felperes kötbér és használati díj címén 23.769.289

forintot utalt vissza az alperesnek.

Az elsőfokú bíróság összefoglalása szerint, a felperes 2006. december 12-én kelt módosított keresetében azt adta elő, hogy a felek között a szerződésben rögzített időpontban adásvételi szerződés nem jött létre, az semmis, illetve érvénytelen, mivel egyik fél sem teljesített a szerződésben meghatározott időpontban és módon. Felperes nem volt a birtokában az adásvétel tárgyát képező gépjárműveknek, az alperes nem szerződésszerűen fizetett ellenértéket, s a szerződésmódosítást csak a peres eljárás során adta át az alperesnek. Arra is hivatkozott, hogy jogszabályellenesen történt a kötbér felszámítása, mivel azt a szerződésben nem határozták meg és a törvényes mértéknek sem felelt meg, s „jogszabályellenesen történt az ügylet teljesítésként történő elszámolása”. Az alperes által követett gyakorlatra a számviteli előírások nem adtak lehetőséget. Másodlagos kereseti kérelmében azt adta elő, hogy az alperes részére szerződés- és jogszabályellenesen történt a 23.769.289 forint kötbér és használati díj kifizetése, mely törvényes kamatával együtt visszajár. Úgy vélte, a kötbér meghatározása ellentétes volt a Ptk. 246. § (1) bekezdésével, a szerződés még azt sem rögzítette, hogy késedelmi, vagy megghiúsulási kötbér kerül kikötésre. A kifizetések teljesítéséről az alperesnek számlát kellett volna kibocsátani; a felperes számlái szerint a teljesítés már megtörtént, és ezen a jogcímen a teljesítés elfogadására tekintettel már nem is számítható fel a 23.769.289 forint, amelynek jogcímét a pénztárbizonylaton használati díjként, kötbérként jelölték meg. Hangsúlyozta, hogy 2000. július 6-án járt le a teljesítési határidő az adásvételi szerződések értelmében, ezért az eladó nem eshetett késedelembe. A 2000. július 18-án kelt szerződésmódosítás 8. pontjában foglaltak szerint a késedelmi kötbér és használati díj legfeljebb 2000. július 6-tól lett volna érvényesíthető, s a gépkocsik egy részét korábban kapta meg az alperes, mint amennyi időpontig késedelmi pótlékot felszámított és kapott. Hivatkozott a számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvény 15. § (7) bekezdésére, 45. § (1) bekezdésére, 28. § (3) bekezdésére, a 13. §-ra, 16. § (5) bekezdésére és a 6. § (2) bekezdés a) pontjára, valamint a 17. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra, miszerint a felek között létrejött szerződések alapján a gazdasági esemény, amelyről a szerződés rendelkezik, akkor jön létre, amikor a szerződés szerinti teljesítés megvalósul, vagyis amikor a személygépkocsik átadása megtörtént az alperes részére. Az árbevétel, illetve a vevőnél a készletre vétel elszámolásának az a feltétele, hogy az ellenértéket számlázzák. Az alperes a másodlagos, a használati díj és a kötbér visszafizetésére irányuló kereseti kérelmével szemben előterjesztett elévülési kifogás elutasítását arra hivatkozva kérte, hogy a követelt összeg benne foglaltatik a 80.000.000 forint összegű „pertárgyértékben”, és a 23.769.289 forint önállóan is megjelenik a peres eljárás kezdetén készült összeállításban. A követelésére vonatkozó iratról a törvényes elévülési időn belül akkor szerzett tudomást, amikor a szakértő részére kellett az anyagot összeállítani. A használati díj és a kötbér nem túlzó, hanem jogtalan, az alperesnél a vagyoni előny kimutatható. A vagyoni előny megszerzése jogalap nélkül történt, s az alperes a vagyoni előnyhöz a felperes rovására jutott.

A felperes módosított kereseti kérelmét az alábbiak szerint tartotta fenn:

Elsődlegesen a használati díj és kötbér címén felvett 23.769.289 forint, s annak

2000. augusztus 18. napjától járó Ptk. 301. §-a szerinti kamatának megfizetésére kérte kötelezni az alperest a Cstv. 40. § (1) bekezdésére, a Ptk. 203. § (1) bekezdésére, vagy a Ptk. 200. § (2) bekezdésére, valamint a Ptk. 207. § (6) bekezdésére alapítva. A másodlagos kereseti kérelmét vagylagos kereseti kérelemként tartva fenn, a Ptk. 361. §-a alapján 10.731.162 forintot, s annak 2000. augusztus 18-tól kérte a Ptk. 301. §-a szerinti kamatát, vagylagosan 18.550.891 forintban határozva meg 2000. augusztus 18-tól kérve a Ptk. 301. §-a szerinti kamatot, hivatkozva arra, hogy olyan időszakokra is felszámított és felvett kötbért, illetve használati díjat az alperes, amelyek még a szerződési kikötés alapján sem illették meg, mivel a kérdéses gépjárművek birtokbaadása még nem volt esedékes, illetve amikor a gépjárművek már részére átadásra kerültek. A felperes harmadlagos kereseti kérelmében, amennyiben a bíróság a másodlagos kereseti kérelmének nem adna helyt, kérte 6.970.165 forint, s annak 2000. augusztus 18. napjától a Ptk. 301. §-a szerinti kamata, s ha a másodlagos, vagylagos kereseti kérelemnek a bíróság helyt adna, további 5.213.004 forint, s annak 2000. augusztus 18. napjától a Ptk. 301. §-a szerinti kamata megfizetésére, s perköltség viselésére kérte kötelezni az alperest. Elsődleges kereseti kérelmével összefüggésben hivatkozott a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjára, s a Fővárosi Ítéltábla 2004. évi 142. sz. eseti döntésére, miszerint erre tekintettel támadta meg a felperes 2001. április 22-ével jogerősen elrendelt felszámolást megelőző 1 éven belül a 2000. június 6-án kötött adásvételi szerződéseket. A felperes szerint a felek között két olyan kétséges eredetű megállapodás jött létre, amely szerint kötbér és használati díj címén 23.769.289 forintot utalt át az alperes részére, amellyel gyakorlatilag visszautalta a vételár 1/3-át a vevőnek.

Arra is hivatkozott, hogy a 2000. július 18-i és 2000. augusztus 18-i megállapodásokról az alperes 2005. október 26-i beadványában szerzett tudomást, mely kétségeket ébreszthet arra vonatkozóan, hogy a felek között a megjelölt időpontban egyáltalán létrejött-e ilyen megállapodás, s emiatt a felszámoló nem szerezhette kellő időpontban tudomást e megállapodásokról. A kifizetés azért is kifogásolható, mert sem jogilag, sem gazdaságilag nem volt megalapozott. A felperes felszámolási helyzetben volt, melyben nem hajthatott volna végre olyan további vagyronvesztést okozó kifizetést, amelynek eredménye a hitelezők megkárosítása. A birtokba adás határidejéhez, 2000. július 6-ához képest másfél hónapos késedelem miatt a vételár 1/3-ának megfelelő visszafizetés életszerűségét és okszerűségét arra hivatkozva vitatta, hogy amennyiben az alperes elállt volna a szerződéstől, a megvásárolt járművek keresleti piaca hosszabb távon is garantálhatta volna az érintett gépjárművek értékesíthetőségét. A felperes a másodlagos kereseti kérelem tárgyában előadta, hogy a 2000. július 18-án kelt megállapodásban a kötbér és a használati díj összegének meghatározása az alperesi érdekkörben készült kalkuláció alapján történt, amelyet a kötbér és a használati díjról kiállított számlához is csatoltak. 1.487.706 forint használati díj felvétele 2000. május hónapra jogalap nélkül történt, s a 2000. június hónapra 5.143.253 forint használati díjat is jogalap nélkül számított fel az alperes az adásvételi szerződések 3. pontjában foglaltakra tekintettel. A szolgáltatás birtokba adásával csak a szerződéskötést követő 31. napon, 2000. július 7-én esett a felperes késedelembe, így az esedékesség előtti időszakra összesen 6.630.959

forint használati díjat számított fel az alperes jogosulatlanul. Erre az időszakra jogosulatlan volt a 2.072.149 forint kötbér felszámítása, így összesen 8.703.108 forinttal jogalap nélküli gazdagodott. Ezen túlmenően arra hivatkozott, hogy az alperes olyan időszakra is felszámított használati díjat és kötbért, amikor a kérdéses gépjárművek már ténylegesen az alperes birtokában voltak.

Az elsőfokú bíróság rögzítette az alperes ellenkérelmét, amely a kereset elutasítására irányult. A Ptk. 203. §-ára alapított kereseti kérelem tárgyában az alperes arra hivatkozott, hogy a szerződés fedezetelvonó jellegének megállapítására indított perekben a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a szerződés nem volt-e színlelt, s a színlelt szerződés csak valamennyi ügyletkötő fél tudatos akaratának megfelelő magatartása alapján minősülhet annak, egyoldalú színlelés a megállapodás érvényességét egyáltalán nem érinti.

Előadta, hogy 2001. szeptember 1-jétől állt a felperes végelszámolás alatt, 2001. április 20-tól rendelték el felszámolását. A felek közötti szerződések 10 hónappal korábban keltek, így alaki szempontból a megállapodások érvényessége nem kérdőjelezhető meg. A szerződések semmissége nem állapítható meg, mivel nem ütköznek jogszabályba, nem a jogszabály megkerülésével kötötték, s a jóerkölcsbe sem ütköznek. Tényekkel bizonyítható, hogy vagyonátruházás történt, s emiatt megalapozatlan a felperes igénye. Az összegszerűség vonatkozásában előadta, hogy a 44 db adásvételi szerződés szerinti vételár 70.600.000 forint volt, melynek késedelmes teljesítésére tekintettel a felek 6.907.165 forint kötbért állapítottak meg. E kötbér összege a teljes szerződési összeg 9,78%-a, s ez az összeg a szerződés teljesítéséhez fűződő alperesi érdek alapján nem túlzó. A használati díj tekintetében arra hivatkozott: a felperes az adásvételi szerződések 50%-a tekintetében a teljesítési határidőt közel egy évvel elmulasztotta.

A felperes késedelme miatt a 44 db gépkocsit az alperes nem tudta hasznosítani, ezáltal jelentős mértékű kára keletkezett, hiszen a jogügylet lebonyolítása érdekében hitelt vett fel, melynek jelentős kamatterhei is voltak. Az alperesi kár kompenzálására egyeztek meg a felek 16.862.129 forint használati díjnak nevezett kártérítésben, mely a konkrét esetben a már előterjesztett 8135 napos felperesi késedelem alapján 2.073 forint/nap összegű kártérítést jelentett. Ez a használati díj nem tekinthető túlzottnak, sőt mélyen a piaci ár alatti kártérítési összeg. Hangsúlyozta: a felperest szerződésszegő magatartása miatt jelentős visszafizetési kötelezettség terhelte volna, a foglaló kétszerese. Amennyiben az alperes az adásvételi szerződésben biztosított elállási jogát gyakorolta volna, a felperes képtelen lett volna a foglaló kétszeresét kitevő összeg visszafizetésére, így a szerződést a felek egyező akarata alapján tartotta hatályban. Az alperes vitatatta a szerződések fedezetelvonó jellegét, arra hivatkozva, hogy a felperesnek a rosszhiszeműséget nem sikerült bizonyítania, és az ingyenes előny sem áll fenn. A jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt előterjesztett kereseti kérelem elutasítását arra hivatkozva kérte, hogy a felek között szerződés volt, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai pedig csak ennek hiányában alkalmazhatók. A szerződések jóerkölcsbe ütközését azzal vitatta, hogy nem tisztességtelen jogintézmény a használati díj és a kötbér, s a Ptk. 200. §-a alapján a felek szabadon állapodhatnak meg, határozhatják meg a szerződés tartalmát. Hangsúlyozta, hogy a

perbeli szerződések teljesedésbe mentek, e körben hivatkozott a szakértői véleményben foglaltakra, a teljesítések, a pénzmozgások tényleges megtörténte. Az alperes azért nem élt az elállás jogával, mivel felperes nem tudta visszaadni az alperes által kifizetett összeget.

Az elsőfokú bíróság a keresetet nem találta megalapozottnak.

Megállapította, hogy a felek között a Ptk. 365. § (1) bekezdése szerint adásvételi szerződések jöttek létre. Vizsgálta, hogy ezek a Cstv. 40. § (1) bekezdése, a Ptk. 203. § (1) bekezdése szerint fedezetelvonó szerződésnek minősülnek-e, így a hitelezők irányában hatálytalanok, valamint hogy a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint jóerkölcsbe ütköznek-e, illetőleg a Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint színlelt szerződéseknek tekintendők, így semmisek-e.

A felperes indítványára kirendelt igazságügyi könyvszakértő véleménye alapján megállapította, hogy a 2000. június 6-án létrejött 44 adásvételi szerződés alapján az alperes mint vevő 70.600.000 forint vételárat volt köteles megfizetni a felperes részére. Az alperes a vételárat teljesítette: a foglalt 2000. június 6-án 27.800.000 forint összegben, 36.600.000 forint vételár részletet 2000. augusztus 18-án és késedelmes teljesítéssel a vételárhátralék összegét 2001. február 28-án. A 2000. július 18. és 2000. augusztus 18-án létrejött megállapodásokban megállapított fizetési kötelezettség megtörtént a 2000. augusztus 18-i megállapodásban megjelölt jogcímen és összegszerűségben. Az alperes a felperesi számlák alapján az adásvételi szerződésekben megvásárolt gépjárműveket készletre vette, azokat a 23.121 és 23.122 főkönyvi készletszámlákon könyvelte. A megvásárolt gépjárművek mindaddig maradtak készleten, ameddig harmadik személy, illetve szervezet részére nem értékesítették. Az értékesítések árbevételét a 9121. és a 9122. főkönyvi árbevételi számlákon könyvelték. Kiegészített véleményében a szakértő táblázatba foglalta össze az érintett gépjárművek tényleges átadási időpontját. Arra a kérdésre, hogy a teljesítés megtörténte előtt a gazdasági esemény könyvelése a számviteli törvénynek megfelelően történt-e, a szakértő kifejtette, hogy az alperes számviteli nyilvántartásában 2000. június 6. nappal készletezett gépjárműveket hiteles számviteli dokumentumok támasztják alá, így az adásvételi szerződések, a felperes számlái, melyekben a megjelölt teljesítési nap egyező az adásvételi szerződések létrejötte napjával. A szakértő szerint a 2000. június 6-án kifizetett 27.800.000 forint foglalt összege a gépjárművekhez rendelve megállapítható. A 2000. augusztus 18-án egy összegben megfizetett 36.600.000 forint gépkocsikra lebontva nem vizsgálható, mivel a szerződésekben megvásárolt gépjárművek eltérő árfekvésűek. A szakértő véleményében tett megállapításait az alperes által rendelkezésre bocsátott hiteles számviteli bizonylatok, nyilvántartások alapján tette meg, figyelemmel az adásvételi szerződésekre, és a 2000. július 18-án és augusztus 18-án létrejött megállapodásokra. A szakértő kifejtette, hogy a 2000. május hónapra felszámított használati díj indokoltsága nem áll fenn, a további időszakokra elvileg elfogadható lehet, mivel az adásvételi szerződésekből is kitűnik, hogy a gépjárművek 2000. június 6-án még a korábbi bérlőnél voltak. A felek a megállapodást 2000. augusztus 18-án kötötték meg, s a gépjárművek átadására azt követően szeptember, november és december hónapokban is sor került.

Az elsőfokú bíróság **S.M.** igazságügyi szakértő szakértői véleményét a tényállás

megállapítása során elfogadta.

A fentiekre figyelemmel a bíróság a Ptk. 203. § (1) bekezdésében foglalt feltételek hiányában az erre alapított kereseti kérelmet elutasította.

A Ptk. 200. § (2) bekezdésére alapított kereseti kérelme alapján az adásvételi szerződés jóerkölcsbe ütközését nem találta bizonyítottnak. Az okirati bizonyítékok, a szakértői bizonyítás eredményeként megállapíthatónak találta a felperes késedelmét, ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felek megállapodása a használati díj és a késedelmi kötbér fizetését illetően nem ütközik a jóerkölcsbe. Ezért a bíróság Ptk. 200. § (2) bekezdésére alapított kereseti kérelmét felperesnek elutasította.

A felperes Ptk. 207. § (6) bekezdésére alapított, a szerződés színleltségére vonatkozó kereseti kérelmét illetően az alábbiakat állapította meg:

A felperes a keresetet 2001. november 6-án nyújtotta be, a Ptk. 207. § (5) bekezdése alapján a szerződés semmisségének a megállapítását kérve, 2001. december 6-án 9.400.000 forint használati díjat kért az alperes birtokában levő gépkocsik használatára tekintettel, és 2003. december 12-én kérte a Ptk. 237. §-a alapján másodlagos kereseti kérelmében 80.000.000 forint megfizetését, amely a gépkocsik 70.600.000 forint összegű vételárából és 9.400.000 forint összegű használati díjból állt. A kereset nem tartalmazta az alperes részére kifizetett használati díj és kötbér visszafizetésére irányuló igényt.

Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a módosított kereseti kérelemmel összefüggésben az alperes által előterjesztett elévülési kifogást vizsgálva azt állapította meg, hogy a felperes első ízben a 2006. december 13-án kelt beadványában - az elévülési határidő elteltét követően - terjesztett elő a használati díj és kötbér visszafizetésére vonatkozó igényt. A felperesnek az a hivatkozása, hogy 2005. október 26-án kelt beadványából szerzett tudomást a 2000. július 18-án és augusztus 18-án kelt megállapodásokról, a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján nem változtat az elévülés tényén, hiszen ettől az időponttól számított egy éven belül sem érvényesítette jogait. Ezért az elsőfokú bíróság a használati díj és a kötbér visszafizetésére irányuló igényt elsődlegesen, annak elévült voltára tekintettel utasította el. Az elsőfokú bíróság érdemben is vizsgálta e kereseti kérelmet, valamint a felperesnek azt a hivatkozását, amely szerint a Ptk. 246. § (2) bekezdése értelmében használati díjként rögzített kártérítés összegét nem csökkentették a felek a kötbér címén felvett összeggel, s ezzel a Ptk. 361. §-a szerint jogalap nélküli gazdagodott, mivel kétszeresen vett fel alperes kártérítést.

A szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felperes késedelembe esett, és a gépkocsik egy része a 2000. augusztus 18-i megállapodást követően került átadásra, ugyanakkor a 2000. augusztus 18-án megfizetett 23.769.289 forintot meghaladó díjigényt az alperes nem érvényesített. Az, hogy az adásvételi szerződés 3. pontjában a felperes vállalta 30 napon belül a gépkocsik átadását és a felek 2000. július 18-i megállapodásban, a 2000. július 6-tól 2000. augusztus 18-ig tartó időszakban, illetve a gépkocsik átadásáig határozták meg a használati díjat, majd a 2000. augusztus 18-án egy összegben rögzítették, szerződésmódosításnak kell tekinteni. E megállapodás alapján az alperes nem élt az elállási jogával, és 2000. augusztus 18-án a vételár fennmaradó részét megfizette. Ezt igazolja az is, hogy az adásvételi szerződés 7. pontja értelmében a fizetési határidőt a

késedelmes átadás arányában mégsem módosították.

A késedelmi kötbér a felek Ptk. 299. § (1) bekezdése szerinti megállapodásán alapult, amely szerint a kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a késedelemből eredő kárát. Nincs akadálya annak, hogy a késedelem által okozott károk kérdésében a felek egymással megállapodást kössenek. Az alperes tehát nem jogalap nélkül jutott a kötbér összegéhez, ezért annak visszatérítésére nem köteles (BH 2005. évi 139. sz. eseti döntés). A felek 2000. július 18-án és 2000. augusztus 18-án kelt megállapodásai a Ptk. 246. § (1) bekezdésének megfeleltek; késedelmi kötbér mellett a használati díj kikötése nem kizárt. Az elsőfokú bíróság a felperest, pervesztességére tekintettel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a perköltség viselésére.

Az elsőfokú bíróság ítéletét a felperes támadta meg fellebbezéssel, melyben annak megváltoztatásával az alperes módosított keresete szerinti marasztalását, másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság újabb eljárás lefolytatására utasítását kérte. Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a per során előadott tények és bizonyítékok megfelelő értékelése nélkül hozott döntést.

Összefoglalt, módosított kereseti kérelmei szerint elsődlegesen a Cstv. 40. § (1) bekezdése, illetve a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján a „használati díj, kötbér” címén felvett 23.769.289 forint, valamint annak 2000. augusztus 18. napjától járó kamata [Ptk. 301. §] megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

Másodlagosan 10.731.162 forint és annak 2000. augusztus 18. napjától járó kamata [Ptk. 301. §] megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

Harmadlagos kereseti kérelme 6.970.165 forint, s ezzel vagylagosan 5.213.004 forint megfizetésére irányult.

Azt állította: a felperes kereseti követeléseit több jogcímen [Ptk. 203. § (1) bekezdés, 202. § (1) bekezdés, 207. § (6) bekezdés] állnak fenn.

Jogi álláspontja szerint a szerződés fedezetelvonó jellegének vizsgálatakor az elsőfokú bíróság a tényállást nem tárta fel kellően, s indokolatlanul mellőzte a felperes által előadottakat, az általa felhozott bizonyítékokat és előadását kellően nem értékelte, és döntésében az elutasítás, mellőzés indokait nem tüntette fel. E körben a felperes a szerződés fedezetelvonó jellegének bizonyításaként a szerződés aláírásának körülményeire hivatkozott, elsődlegesen a felperes vagyoni helyzetére. Úgy vélte, az ítéleti tényállásból megállapítható, hogy a felek a perbeli időszakban életszerűtlenül, a gazdasági élet követelményeinek ellentmondó módon jártak el: az alperes nem élt elállási jogával, sőt a foglalón túl további 36.000.000 forint vételárat fizetett. Azt állította, hogy a használati díj fizetése valótlan tényálláson alapul, mert a gépkocsik mindvégig az I Kft.-nél voltak; a felperes gazdasági helyzete a megállapodás megkötésének időpontjában megrendült. Azt is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte gazdaságilag indokolatlannak a felek 2000. július 18-i megállapodását, melynek aláírásával a felperes olyan kötelezettséget vállalt magára, mellyel a hitelezők hátrányára tudatosan csökkentette az adós vagyont, s melynek jogalapja hiányzott. Véleménye szerint a peranyagból megállapíthatóan mindkét fél tisztában volt a felperes helyzetével, ezért a szóban forgó szerződések hatálytalanok. Arra hivatkozott, hogy a használati

díj és kötbérikötés tisztességtelen volt [Ptk. 202. § (1) bekezdés]. Úgy vélte, a felperes által e körben felhozott érvek értékelésétől az elsőfokú bíróság eltekintett. A szerződés színleltisége [Ptk. 202. § (1) bekezdés] körében azt állította, hogy az általa felhozottak kétséget kizáróan igazolták azt, hogy a felek szándéka nem irányult „valós” adásvételi szerződés megkötésére. Azt állította, az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában nyilvánvaló volt, hogy a szerződés nem mehet teljesedésbe, mivel az eladó a gépjárművek birtokba adására nem képes. Úgy vélte, a felek közös akarattal fedték el a szerződés valódi tartalmát. Utalt K.L. tanú vallomására azzal összefüggésben, hogy a számlákon megjelölt teljesítési időpont és a Számviteli törvény rendelkezései nem állnak összhangban egymással. Kifogásolta az igazságügyi szakértő véleményének szakszerűtlenségét, egyes megállapításainak iratellenességét. Azt állította, hogy a 6.200.000 forint 2001. február 28-i megfizetésének alapbizonylatát az alperes nem tudta rendelkezésre bocsátani.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az első fokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult.

Arra hivatkozott, hogy a felperes semmilyen új tényt vagy bizonyítékot nem hozott fel fellebbezésében. Azt állította, hogy a perbeli szerződések fedezetelvönő jellege nem állapítható meg, az alperes rosszhiszemű magatartása nem nyert bizonyítást, ahogy a szerződések színleltisége sem. Tudomása szerint a felperes az alperes által átutalt vételárat adótartozása rendezésére használta fel. Vitatta a szerződés jóerkölcsbe ütközését, s a fellebbezés eljárásjogi jogsértésekre vonatkozó állításainak valóságtartalmát is.

A fellebbezés az alábbiak szerint nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen, a rendelkezésére álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg, s helytálló az abból levont jogi következtetése is.

A felperes fellebbezésében felhozott - általánosságokban mozgó, konkrét bizonyítékokra vagy bizonyítási indítványra nem hivatkozó - érvelését a másodfokú bíróság nem találta alaposnak.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a (másolatban csatolt) okirati bizonyítékok, a meghallgatott tanúk vallomása, a felek előadása, továbbá a beszerzett igazságügyi könyvszakértői vélemény helytálló értékelésével állapította meg. Helyesen jutott arra a következtetésre az alperes részéről képviselőként szerződést kötő **Sz.J.** előadása, valamint az adásvételi szerződés megkötésekor ügyleti tanúként, illetve a teljesítésnél közreműködő **Cs.L.** tanú vallomása alapján, hogy azok az okirati bizonyítékokkal összhangban állnak, s velük a szakértői vélemény sem áll ellentétben. E bizonyítási eszközök bizonyító erejét lerontani képes, vagy azokat kétségessé tevő bizonyítékot a felperes nem szolgáltatott. Helyesen hagyta figyelmen kívül - e bizonyítékok fényében - a felperesnek az életszerűsége, gazdasági célszerűtlensége vonatkozó feltételezéseit, következtetéseit, mert azt a bizonyítékok nem támasztották alá.

Az eljárás során a Pp. 3. § (3) és 235. § (1) bekezdéséről megfelelően tájékoztatott felperes fellebbezésében bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, s konkrétan megjelölt bizonyítási indítvány elsőfokú bíróság általi mellőzésére sem hivatkozott, fellebbezésében leginkább a bizonyítékok mérlegelését, előadása figyelmen kívül hagyását sérelmezte. Az alkalmazásában álló K.L. tanú vallomására a számlákon feltüntetett teljesítési időpontoknak a Számviteli törvény szabályaiba való ütközése vonatkozásában hivatkozott. E hivatkozás a jogvita szempontjából irreleváns, mert abból - az egyéb bizonyítékokkal való összevetés alapján - nem vonható le egyértelmű következtetés arra, hogy a perbeli szerződések nem jöttek létre, színteltek, nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköznek, vagy fedezetelvonók. A Pp. 182. § (3) bekezdése alapján - arra hivatkozással, hogy véleménye szerint a szakvélemény a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik - más szakértő kirendelését indítványozhatta volna a felperes, azonban ilyen indítványt nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felek 2006. június 6-án adásvételi szerződéseket kötöttek, s hogy az e szerződésekből fakadó felperesi teljesítési kötelezettség elmulasztása következtében előállt helyzet rendezésére jöttek létre a 2000. július 18-án és 2000. augusztus 18-án kelt megállapodások, melyek az adásvételi szerződés egyes rendelkezéseit módosították.

A felek a szerződés tartalmát szabadon állapítják meg [Ptk. 200. § (1) bekezdés], s annak tartalmát - ha jogszabály kivételt nem tesz - közös megegyezéssel módosíthatják [Ptk. 240. § (1) bekezdés].

A 2000. július 18-án, illetve augusztus 18-án kelt szerződésekben a felperes teljesítési késedelme miatt fizetendő (a 2000. július 18-án kelt szerződés 5. és 6. pontja alapján nyilvánvalóan) késedelmi kötbér, illetve használati díjnak nevezett, de tulajdonképpen a bérlő általi használat miatt mutakozó (várható) értékcsökkenés (kártérítés) összegét is meghatározták. E körben az ítéltábla alaptalannak találta azt a felperesi hivatkozást, hogy az alperesi elállás ésszerű lett volna, ugyanis a 2000. július 18-i megállapodásban a felperes úgy nyilatkozott, hogy a foglaló visszafizetése nem áll módjában. Ilyen körülmények között nem volt ésszerűtlen az az alperesi magatartás, amely a szerződés fenntartására irányult, ragaszkodva a kikötött szolgáltatáshoz. Az adós felszámolásának kezdő időpontjára tekintettel irányadó Csődtörvény 40. §-ában írt tényállások alapján e szerződés megtámadására a felszámoló (saját nevében) a törvényben megállapított határidő alatt lett volna jogosult, azonban a felszámoló e szerződéseket e jogalapon nem támadta meg. Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság abban a kérdésben, hogy az irányadó Cstv. 40. §-a alapján az adós nem jogosult perindításra.

A felperes keresete a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján azért nem alapos, mert ezen a jogalapon a szerződés azzal a harmadik személlyel szemben hatálytalan, akinek kielégítési alapját e szerződéssel elvonták. A felperes azonban nem harmadik személy, hanem a szerződést megkötő felek egyike. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy az adós képviselőjére, s a felszámolási vagyoni feletti rendelkezésre immár a felszámoló jogosult. A szerződést kötő fél nem jogosult az általa kötött szerződést a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján megtámadni, ezért a felperes e jogszabályhelyre alapított kereseti kérelme nem alapos.

A Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján a szerződés akkor minősül semmisnek, ha tartalma, célja, joghatása nem ütközik ugyan jogszabályba, ugyanakkor

nyilvánvalóan sérti a társadalom kialakult erkölcsi értékítéletét. Mivel a bíróság a felperes felszámolását elrendelte, az általa megkötött szerződések vonatkozásában alkalmazandóvá váltak a Cstv. rendelkezései. A többször módosított Cstv. 40. § (1) bekezdésében meghatározott, az adós által, a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra érkezését megelőzően és azt követően megkötött szerződés vagy más jogügylet megtámadását lehetővé tevő tényállások önmagukban nem adnak alapot a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatti semmisségének megállapítására is, hiszen éppen e tételes jogi szabályok biztosítják a megtámadás jogát a hitelező, avagy a felszámoló számára. Mindebből következik, hogy a nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatti semmisség megállapítására irányuló kereseti kérelem tényállásának - ha ez a többször módosított Cstv. 40. §-ának (1) bekezdésében írt valamelyik tényállás elemeit is magában foglalja -, olyan többlettényállási elemet kell tartalmaznia, amelyből megállapítható, hogy a szerződés tartalma, célja vagy joghatása nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik. A szerződés pusztán azon az alapon, hogy a szerződés a hitelezők kijátszására szolgál, az adós vagyonát csökkenti, nem ütközik a jóerkölcsbe, hiszen van olyan tételes jogi szabály, amelyre hivatkozással a szerződés megtámadható [Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pont]. Ellenkező álláspont elfogadása arra vezetne, hogy szinte valamennyi, a szerződés megtámadását lehetővé tevő tényállás alapján, a megtámadási határidő elteltét követően, továbbra is hivatkozni lehetne a szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközésen alapuló semmisségére, márpedig ez súlytalanná tenné a megtámadási határidőt, s végső soron a forgalom biztonságát veszélyeztetné.

A Pp. 3. § (3) és (4) bekezdésének megfelelően tájékoztatott felperes a perbeli szerződések nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközésének megállapítását lehetővé tevő többlettényállási elemet nem bizonyított, s ilyen a peranyag alapján sem volt megállapítható. Mivel a bizonyítási kötelezettség e vonatkozásban a felperest terhelte, ennek bizonyítatlansága a felperes terhére esik [Pp. 3. § (3) bekezdés, 164. § (1) bekezdés]. Ezért a felperes alaptalanul hivatkozott a perbeli engedményezési szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatti semmisségére.

A Ptk. 207. (6) bekezdésével összefüggésben a másodfokú bíróság az alábbiakra mutat rá:

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a szerződés színleltsege nem állapítható meg, figyelemmel arra is, hogy annak alapján teljesítés történt. Az, hogy az adásvételi szerződés más szerződést leplezett (palástolt), vagy a felek nem valódi megállapodásukat foglalták írásba, nem nyert bizonyítást, az okirati bizonyítékok, a tanúvallomások és a szakértői vélemény, a szerződéseknek megfelelő teljesítést támasztották alá. Maga a felperes sem jelölt meg olyan szerződést, amelyet a támadott szerződés leplez.

A fentiek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla az eredménytelenül fellebbező felperest kötelezte az alperes ügyvédi képviseletével kapcsolatban felmerült, és a jelen perben még alkalmazandó 8/2002. (III. 30.) IM rendelet 2-3. §-a alapján - csatolt megállapodás hiányában - mérlegeléssel megállapított (áfát is tartalmazó) ügyvédi munkadíjból és a 2002. évi XLII. törvény 310. § (1) bekezdése szerint megállapított fellebbezési eljárási illetékből [Itv. 42. § (1) bekezdés a) pont] összetevődő perköltség megfizetésére a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján.

Budapest, 2007. október 5.

Pálné dr. Mikola Júlia s.k.
a tanács elnöke

dr. Vuleta Csaba s.k.
előadó bíró

dr. Csányi Terézia Katalin s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
(Varga Beatrix)